

Ігор Срібняк

Київ (Україна)

З ІСТОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ В ТАБОРІ ФРАЙШТАДТ (АВСТРО-УГОРЩИНА) У 1917 Р.

Реформа таборового життя полонених, яка відбулася на початку 1917 р., перетворила Фрайштадт на «українську республіку» на австрійській землі, бо з цього часу провід табору обирався всіма членами української громади на основі загального, рівного і таємного голосування. Починаючи з цього часу, комендатура табору вже не втручалася у внутрішнє життя полонених українців, в членів Просвітнього відділу СВУ виконували лише дорадчі функції. Внаслідок цього до самостійного ведення полонених перейшли численні просвітні, економічні та політичні організації у таборі (освітні курси, театр, школи, «Запомогава» каса, кооперативна «Чайня», видання газети та ін.).

Але внаслідок дедалі більшого дефіциту продуктів в Австро-Угорщині продовольча ситуація у Фрайштадті суттєво і невпинно погіршувалась, що врешті-решт призвело до того, що полонені українці цього табору вдалися до «голодного страйку». Цей крок поставив під сумнів як проведення української культурно-освітньої роботи в таборі, так і взагалі саме існування Фрайштадту. І тільки конструктивні зусилля проводу СВУ, членів таборового Просвітнього відділу і українського активу, а також об'єктивна зацікавленість австрійської влади врегулювати ситуацію у Фрайштадті – дозволили уникнути найгіршого та відновити діяльність всіх українських установ.

У грудні 1917 р. розвиток культурно-освітнього життя в таборі знову на короткий час припинився через гострий внутрішній конфлікт між окремими членами таборових організацій, який зрештою призвів до тимчасового припинення роботи ГУР з пізнішим

переобранням її складу. Але й цього разу його було швидко врегульовано – практично без втручання СВУ, який власне й не мав на цей час якихось дієвих інструментів для цього. Подолання цієї останньої кризи засвідчило зрілість та відповідальність переважної більшості української таборової громади, яка не пішла групою демагогів та авантюристів.

Таким чином, 1917 р. став можливо найскладнішою добою в історії існування української таборової громади у Фрайштадті, що було обумовлено як військовими подіями на фронтах (на загал несприятливими для Австро-Угорщини), так і відсутністю дієвої допомоги з боку УНР полоненим (хоча з огляду на процес державно-політичної трансформації України цей час сподіватись на такі кроки УЦР було неможна). Відтак полонені опинились у надзвичайно скрутному становищі, отримуючи лише мінімальну гуманітарну допомогу від російських та міжнародних харитативних організацій.

Але попри всі труднощі та перешкоди розвиток української культурно-освітньої та національно-патріотичної роботи успішно тривав впродовж усього цього року, завдяки чому у свідомості полонених українців відбулися кардинальні незворотні зміни, які уможливили появу в таборі справжніх патріотів, готових зі зброєю в руках виступити на захист своєї батьківщини.

Список основних джерел та літератури:

1. Дубрівний П. Союз визволення України в 1914–1918 рр. / П. Дубрівний // Наукові записки Українського технічно-господарського інституту. – Мюнхен, 1968. – Т. XV (XVII).
2. Сімович В. Початки національно-просвітньої праці серед полонених українців в таборі Фрайштадт / В. Сімович // Союз визволення України у Відні (1914–1918). – Нью-Йорк, 1979.
3. Голубець М. Усвідомлення полонених у таборі Фрайштадт творами українських письменників / М. Голубець // Союз визволення України у Відні (1914–1918). – Нью-Йорк, 1979.
4. Кобець О. Записки полоненого (Пригоди і враження учасника Першої світової війни) / О. Кобець. – К., 1993.